

ret, non esset ex suo dominio, sed ex impotentia; & si aliquid ageret, non esset ex suo libero, sed ex impulsu superioris agentis illam moventis, & applicantis; ideoque tam agens, quam non agens nunquam usum liberum sui offenderet; qui in eo solum consistit, quod ex interna facultate possit omnibus necessariis ad agendum praequisitis, & ad actum spectantibus, possit actionem suspendere, & non agens ex sua libertate possit actionem inchoare.

124 Respondeo, eam rationem solum convincere voluntatem non indigere praevia determinatione in actu primo: quod autem a Deo in actu secundo non determinetur, non probat, ut intuenti patet, quia sicut ipsa activè indeterminata potest se in actu secundo determinare, ita Deus potest illam sic determinare; & quamvis in ratione specialis causae libertatis, cura indifferens sit, valeat sine ulla determinatione praevia se de terminare in actu secundo, non tamen quomodocumque potest, quia non sine influxu Dei, cum non sit primum liberum, sed dependens. Ad Conf. negatur consequentia, & a deus probationem negatur adhuc consequentia, nam ex quo moio ista, quam ponimus, comitatur actionem causae secundae libertatis: consequenter non tollit indifferenciam potestatis, nec potestatem, cum in quo signo precedit natura suam actualem operationem, possit eam suspendere, vel inchoare ad suum libitum, & ex suo dominio. Dices, saltem posita ista actuali motione in sensu composito non est in potestate voluntatis non agere: ergo non agit liberè. Negatur consequentia, quia ex quo ista compositio non procedit ex suppositione antecedenti, sed tantum concomitanti: nec libertatem voluntatis creat, nec eius usum destruit sicut nec libertatis usum loqui, quod posita actuali operatione voluntatis in sensu composito non fit in potestate voluntatis pro eodem instanti non agere.

125 Quando arguitur ex Scriptura, Conciliis, & SS. Patribus, qui frequenter indicant positum omnibus ad agendum praequisitis voluntatem creatam esse indifferenciam ad agere, & non agere, & se ipsam determinare, non autem determinari ab alio: hoc autem esse negare physicam praedeterminationem: quia illa sit necessaria, & agendum praequisita: non erit in potestate voluntatis se habere in utramque partem: sed ex necessitate simpliciter volet id, ad quod tendit praedeterminatio, & simpliciter ex necessitate simpliciter omittit, si vero volet quicquid omittit, & non vult, facit enim Adversarii sine praedeterminatione causam creatam omnino non posse agere, & posita eadem praedeterminatione omnino non posse non agere, ergo &c. Maior probatur ex illo Ecclesiast. 25. Deus reliquit hominem in manu consilii sui, adiecit mandata, & praecepta, si volueris servare, servabunt te: at quomodo est in manu consilii sui, qui non potest consulere de actu futuro, & liberè eligere, sed necessariò consequitur determinationem aliunde immixtam, quae non est in eius potentia? & quomodo dicitur, si volueris, si nemo potest velle, nisi aliunde determinetur? Num. 30. in arbitrio viri erit, ut faciat, vel non faciat: si est necessaria praedeterminatio, non est in arbitrio viri, sed Dei tantum ut quis faciat, vel non faciat: Sic etiam loquuntur SS. Patres, nam Clemens Romanus Pontifex tertius a B. Petro anno Christi 68. in epist. 2. si aliquid, inquit, esset, quod adveniens fidem vel ad credendum, vel non credendum determinaret, prae ter arbitrium tolleretur meritum, & libertas, loquitur de concursu ad actus supernaturales, nec admittit determinationem: ergo multò minus admittit in concursu generali ad actus, & effectus naturales. Hilarius Pictaviensis Episcopus in Psalm. 2. unicuique nostrum, inquit, libertatem vita, sensumque permisit, non necessitatem in alterum ordinem assignans: sed quomodo non assignat necessitatem in alterum, si praedeterminaret? Chrysost. Homil. 12. ad Hebr. non ancedit nostras voluntates, ne nostrum leatur arbitrium; has & alias confirmat adducit auctoritates Moritan. q. 11. cit. art. 2. Sic tandem etiam loquitur Conc. Trid. sess. 6. c. 5. & can. 4. dum definit etiam in actibus supernaturalibus posse liberum arbitrium a Deo motum, & excitatum motu non consentire, & resistere, si velit, ac eam abicere.

126 Respondeo, haec, & similia testimonia validè impugnat praevia motum, & physicam praedeterminationem, qualis ponitur a Thomistis; nimirum pertinentem ad actum primum, & in aliquo instanti aut priori naturae ordine causalitatis antecedentem operationem actualem voluntatis; imò hac ipsa ratione non quoque eam impugnavimus nisi siquidem uti liber conatusque potentiae libertatis create in eo consistit, quod positus omnibus praequisitis ordine causalitatis ad agendum ipsa potentia integra, & indeterminata maneat in sensu composito, ut agere, & non agere possit, age-

re hoc, vel oppositum, ergò implicat, quod causa secunda libera praemoveatur a Deo, & physicè praedeterminetur, antequam agat, quia posita tali praedeterminatione, & praevia motione ad actum primum pertinentem non esse amplius voluntas indifferens in actu primo, sed determinata, atque ita à causa necessaria non differet, quae est determinata in actu primo; & haec est physica determinatio, quam intendunt Scripturae, Patres, & Concilia à voluntate nostra excludere, determinatio, inquam, spectans ad actum primum, ut potè quae directè libertati opponitur, & usum eius destruit ad determinationem, quam nos admittimus, spectat ad actum secundum, & in voluntate habetur per ipsammet volitionem, ut docet Scotus 2. dist. 1. q. 2. in solutione principalium, dum inquit, in causis liberis causam esse determinatam est ipsam habere volitionem respectu volibilis, ex quo patet ralem determinationem concomitantem, qualem nos ponimus, necdum libertati exitalem non esse, sed potius per eam exerceri voluntatis libertatem, imò & esse ipsius libertatis, ac potentiae indifferens exercitium; In quo autem sensu Trident. 1. dicitur liberum arbitrium a Deo motum, & excitatum posse motu consentire, & resistere, ac eam, si velit, abicere, & an efficacia auxilii praemoveatis sit physica, vel moralis, hic discutere non intendimus, cum directè tangat materiam de divinis auxiliis, de qua tractat modo Sedes Apostolica non permittit; lat nobis erit in praesenti ex definitione Concilii satis evidenter deducit admittendam non esse praevia motionem, qua liberum arbitrium in actu primo ita ad alteram partem determinetur, ut ea flante nequeat in oppositam partem: arguendo eum Concilium loquatur de motione & determinatione ad actum primum spectante; motioni, & determinationi nostrae minime refragari: quandoquidem ponamus eam mere concomitantem nostrae voluntatis actionem.

Quintò tandem, Scotus pro secunda sententia citat. 72. ter videt urgent loca Doctoris ibi adducta, in quibus expressè docuit concursu primae causae cum secundis non esse aliquid impressum de novo in causa secunda; sed tantum ordinem essentialem causae secundae ad primam in causando effectum communem; ergò Doctor praeter concursum simultaneum causae primae cum secunda in communem effectum, nullum alium prioris agnovit in causam neque praeivum, neque concomitantem.

Respondeo, quamvis de sensu Doctoris illis in locis satis dictum sit supra n. 96. adhuc auctoritates illas male intelligi ad illum sensum, secundum quem inducuntur, quia locationes eius non sunt formales, tanquam voluerit motionem, aut influendam causae primae in secundam esse formaliter loquendo solum illam, & praecium ordinem ipsius, ut inferioris agentis ad illam, ut superiorem coagentem, sed tantum locationes materiales; & sensu eorum est, influentia est tantummodo ordo istarum causarum in agendo effectum communem, id est influentia primae causae in secundam est, quia secunda accipiens actionem suam à prima habet ordinari ad illam, ut ad causam superiorem coagentem sibi; sic enim Doctor 4. dist. 13. q. 1. CC. expulit illam aliam propositionem causa secunda est movens mota, id est in motione sua dependet ab alia prius naturaliter actu movente, quod idem est, ac si dixisset, id est, quae motionem suam, & actionem ab agente priori dependentem habet; Quod si intente Doctorum conceptis verbis negare causam secundam aliquid novum recipere per istam influentiam, ut patet 4. dist. 1. q. 2. ad ult.

Respondeo id etiam ipsos obicentes premere, quia cum ipsi putent motum ultum in sententia Doctoris importare solum ordinem, ique fundatus sit in actionibus, consequenter novus esse debet, sicut actiones ipsae novae sunt; tum quia cum ordo inferioris agentis proprie loquendo non sit nisi ubi inferior actionem suam dependente à primo habet, consequens est, quod secunda non possit intelligi mota à prima, nisi intelligatur recipere actionem suam à primo, ideoque per illam motionem, & influentia aliquid à prima recipere. Accedit, quod si verba Doctoris bene notetur, non negat ipse absolute, & simpliciter istam influentiam primae causae in secundam esse novam, quod secum cogit; per eam aliquid recipi in causa secunda quia ipse tenet causam primam non influere actu, nisi quod secunda simul cù prima actu operatur; sed negat solum aliquid de novo recipere in secunda, quod pertinet ad actum primum, ideoque sit forma, vel absolutum, quo ipsa agat, & hoc ad differentiam instrumenti, si instrumentum ponatur per actualem motionem recipere formam, & virtutem agendi, sic lo. ad ultimum, ubi cum praemisissis causae primae in secundam proprie dicitur, quando simul agunt,

agant, non esse influentiam novam, ne quis suspicetur nihil omnino de novo influere, statim accidit, quae sit creatio alicuius causae secundae inherens, &c. his verbis ostendere volens solum hanc novam influentiam negare ad differentiam instrumenti, & dist. 1. q. 2. antequam inferret, ergo influentia causa superioris respectu inferioris non est aliquid receptum in causa inferiori, ne quis lumeret occasionem erandi, praemisissis influentiam illam non esse aliquid absolutum receptum in causa secunda, volens innere se non aliam influentiam novam velle excludere, nisi eam, quae est ad formam absolutam, ut principium agendi.

Unde etiam cum inquit 3. dist. 13. non credo causam secundam recipere motionem specialem à causa prima, sed tantum habere ordinem alicuius formae suae ad formam alteram aliorum, per quam subordinacionem causae prioris exeunte in actum in suo ordine, causa secunda nata est exire in ordinem suo &c. non omnem motionem negavit, sed motionem quandam specialem, id est pertinentem ad actum primum, quia scilicet causa secunda aliquid recipiens compleri nata est in actu primo, ut sit perfecte totiens operari; quod, ut sic, inquit Doctor ibi, praeter virtutem agendi causae secundae, & praeter virtutem agendi causae primae sit ordinatae, nulla tamen virtute necessaria est, ut operetur ad eum modum, quo 4. dist. 1. q. 1. influentiam talem novam negaverat, & hoc est valde notandum, sic enim facile intelligitur, quia ratione Doctor negat virtutem, sive assentientiam, sive influentiam primae causae esse impressionem alicuius formae, vel alicuius inherens in causa secunda, ut loquitur 2. dist. 3. q. 8. E. & esse influentiam proprie dicitur, qualis est illa instrumenti, ut loquitur 2. dist. 1. q. 1. quia haec solum dicta sunt ad excludendam influentiam, quae pertinet ad actum primum per impressionem alicuius virtutis agendi, qualis ponitur in instrumentum per motionem à principali movente, & non ad excludendam influentiam praedictam pertinentem ad actum secundum.

QUAESTIO QUARTA.

De Natura Actionis.

ARTICULUS PRIMUS.

Replica auctoris ad P. Poncium de natura Actionis.

127 D. 1. p. 6. Metaph. q. 1. art. 5. examinaui doctrinam de natura actionis quam Poncius tradiderat dist. 17. Log. 3. & plura eius dicta in hoc proposito impugnavi quibus impugnationibus conatus est respondere in recensione sui Cursus philosophici dist. 17. Log. in additione facta ad eandem questionem, quae incipit a num. 52. & quia opportunior locum replicandi in hoc tomo mihi occurrere non potest, quam praesens materia, ubi disputamus de actione prima, & secunda causae, hinc per modum appendix hanc quartam questionem addidit, in qua rursus examinare intendamus reddere tunc sua dicta de natura actionis à me impugnata loc. cit. & quam bene occurrit obiectionibus meis.

130 Primum itaque primum Ponci dictum à me impugnatum dist. 6. Metaph. cit. à n. 47. est, quod docuerat, ad ionem sumptam pro relatione producentis ad productum, & passionem est correspondentem in effectu, pertinere ad praedeterminationem actionis, & passionem, non autem relationis, seu ad aliquid, hoc enim dicebam esse expressè contra Doctorem, & Arist. nam in 4. dist. 13. q. 1. sit. G. docet respectum producentis ad productum, & alium est correspondentem in effectu, non esse de genere actionis, & passionis, sed pertinere ad praedeterminationem ad aliquid; Neque valere effugium illud Ponci, Doctorem loqui de relationibus producentis, & producti permanentibus, quales communiter censetur esse parentis, & filii, non autem de transeuntibus cum ipso fieri retum; Quoniam Doctor expressè loquitur de respectu producentis, & producti interveniente in ipso fieri retum, nam in solutione ad quintum principale sub lit. P. distinguit respectus producentis, & producti pertinentes ad fieri retum à respectibus parentitatis, & filiiatitatis comitantibus rem in facto esse secundum communem opinionem, & respectum producentis, & producti etiam in eo leno inquit non esse proprie de genere actionis, sed relationis. Tum quia sic etiam loquitur Arist. cum enim 5. Metaph. c. 5. enumerat relationes secundi modi ad praedeterminationem aliquid pertinentes, necdum recenat relationes dependentiae quae rem in facto esse comitantur, veluti quod fecit ad id, quod factum est, sed etiam relationes actualis dependentiae pertinentes ad ipsum fieri retum, quae explicantur per tempora de presenti.

Mold. In Secunda. Sentent.

Respondet Poncius loc. cit. ex illa doctrina Philosophi nihil haberi ad propositum, quamvis enim Philosophus diceret, quod omnis productio rei, quae est in fieri eius, sed in primo instanti, quo fit, spectaret ad secundum genus relationis: non sequeretur necessitati, quod omnis talis effectus de praedeterminatione ad aliquid, seu intrinsecus adveniens, quia ipsemet Doctor in illo ipso loco à Maffio citato in responsione tertia dicit, quod possit explicari actionem in secunda specie, quod omnes relationes, quas enumeravit in secunda specie relativorum, sint species relationis ad aliquid, sicut nec omnia, quae enumeravit inter species qualitates sunt vere species qualitates. Ad Scotum inquit, quod quamvis totum illud haberet loc. s. inde tamen nihil haberi contra eum doctrinam, quia illi respectus, qui sunt in fieri, de quibus Scotus, sunt respectus praesupponentes actionem, & passionem de praedeterminatione actionis, & passionem de praedeterminatione productum, de quibus respectibus producentis, & producti fi dentur, ego nec negavi (inquit) nec negare potui, quin essent intrinsecus advenientes, cum praesupponant aliquid ex parte extremorum, ad quod necessitati sequantur, ergo vero loquebar de respectibus aliis producentis, & producti, quae solum in ipso fieri manent, & non praesupponunt aliquid tale ex parte extremorum, ad quod necessitati sequantur, ergo ex littera Scoti nihil habetur contra meam doctrinam, quam credo certe non intellexisse bene Maffrum; addit tandem Doctorem ibi non tam assertive procedere, quam probabiliter dicere.

Sed rursus replico haec glossa Arist. & Scoti esse mera effugia ad utriusque intentionem eludendam inventa; verum est Doctorem in illa tertia responsione dicere, quod Arist. in ea divisione non tantum ponit species relationis, sed etiam modos, secundum quos aliqua dicuntur ad aliquid, quod & ego quoque docui dist. 8. Log. q. 10. art. 3. dicens num. 174. ex omnibus illis tribus relativorum generibus accipiendas esse relationes reales praedeterminationales intrinsecus advenientes, & ex his colligi debere species praedictam ad aliquid; ceterum cum Scotus non solum in illa prima responsione ad quintum principale, ubi Poncius dicit probabiliter dicere, sed etiam in corpore questionis lit. E. vers. ulterius in speciali universaliter omnem respectum producentis ad productum, & converso, dicat esse intrinsecus advenientes, sequitur omnem talem de mente Arist. iuxta expositionem Doctoris esse proprie de praedeterminatione ad aliquid; concedo itaque non omnes relationes, quas enumerat Arist. in secundo modo relativorum, esse proprie de praedeterminatione ad aliquid; dico tamen omnes, quas enumerat per modum producentis, & producti; sive intervenient solum in ipso fieri rei, sive perleverent quomodo in facto esse, esse de praedeterminatione ad aliquid, quia omnes huiusmodi sunt intrinsecus advenientes, ut ait Doctor, & de his relationibus praesè loquitur meum argumentum in Aristotele auctoritate fundatum. Sed adhuc mirabilior est responsio ad Sotestimonium allatum, dum ait illos respectus producentis, & producti à Scoto recentis pertinentes ad ipsum fieri retum, quos distinguit ab aliis comitantibus rem in facto esse, esse utique intrinsecus advenientes (si dentur) at se non loqui de his respectibus de quibus loquitur Doctor, sed de respectibus aliis producentis, & producti, qui solum in ipso fieri manent, & non praesupponunt aliquid tale ex parte extremorum, quod necessitati sequantur, ex quo infero me non bene ejus doctrinam intellexisse.

Fateor sanè me hanc peregrinam Ponci doctrinam non percipere de illis aliis respectibus producentis, & producti solum in ipso fieri manentibus, quos ipse admittit praeter agnitos, & recentis ab Arist. & Scoto, de quibus dubitat, ad dentur. Vide mirabile viri ingenium, respectus producentis, & producti, quos Arist. & Scotus admittunt, vel negat, vel dubitat, ad dentur, & alios ipse comminicitur, quos illi nunquam agnovissent, nec ipse declarat; Scotus loc. cit. in prima solutione ad quintum principale duos enumerat respectus producentis, & producti, quos, qui pertinent ad ipsum fieri rei, est generatio; alii vero recentis rem in facto esse sunt parentitatis, & filiiatitatis; ait enim, quod quando aliquid generat in creaturis, tunc non est pater, licet postea quando proles formata est, sicut illa proles incipit esse filius, ita incipit qui genuit esse pater: & generationem aut esse actionem, seu relationem producentis ad productum omnino primum: si ergo generatio est actio omnino prima pertinet ad fieri rei, quoniam sunt alii respectus producentis, & producti, de quibus loquitur Poncius, Scoto, & Arist. omnino ignoti; quis non videt hos alios respectus producentis, & producti, quos Poncius comminicitur, esse omnino fictos, & chimericos

C 4 non

non ad alium finem inventos, nisi ad tuendam peregrinam suam doctrinam, quam ego penetrare non potui, & forte nec ipse percipit!

132 Secundo deinde *disp. 6. Metaph. cit. m. 43.* illud etiam Ponticium dictum impugnavi ratione, quia ille est respectus intrinsecus adveniens, qui positus extremis necessario sequitur ex vi præcisæ positionis illorum, sed fatum ac ad absolutum in causa sequitur absolutum in effectu, consequitur in ambobus extremis præsertim in creatis, relatio producti ad producentem & contra ex Scoto ibi cit. ergo &c. Neque hic rursus suffragari posse dicebam eversionem illam Ponticium, quod Doctor loquitur de respectu dependentiæ producti ad producentem permanente in facto esse, qui præsupponit alium respectum in fieri, nam ibi Doctor loquitur de omnino primo respectu dependentiæ tam activæ, quam passivæ, qui in eodem instanti sequitur, quo effectus dimanat à causa. Confir. quia respectus producti ad producentem esse, sed relatio dependentiæ simpliciter sive activæ, sive passivæ est intrinsecus adveniens, ergo &c. probatur minor, quia inter effectus & causa secunda pendentes aliqui sunt, qui ab ea essentialiter dependent non solum in fieri, sed etiam in conservari, ut patet de lumine, & sono; alii vero dependent ab ea solum in eo instanti, in quo sunt, non vero deinceps, quamvis autem aliquid possit esse dubitatio de dependentiæ effectuum secundi generis, quod non sit intrinsecus adveniens, quia possunt extrema esse in rerum natura sine tali relatione; nam de effectibus primi generis nullus esse potest dubitandi locus, non enim dari potest lumen, quod à corpore luminoso, non dependeat tam in fieri, quam in conservari.

133 Respondet Ponticus; & omittit nonnullis dictionibus, quæ ad rem non faciunt, tandem ait, non omnem respectum producti ad producentem, seu omnem respectum dependentiæ producti ad producentem, qui est in primo instanti esse intrinsecus adveniensem, sed aliquem tantum, & de hoc Scotum loqui *loc. cit.* Vt autem hoc, & eam doctrinam (inquit) intelligat Mastrius, adverto etiam in prima rei productione posse considerari duas productiones tam activas, quam passivas, ex quibus una in mea sententiâ præcedit effectum, & est positio ipsius, seu producti formalis, quæ agens agit, & producit effectum in fieri, & hanc ego dico esse relationem extrinsecus adveniensem, & de prædicamento actionis, & certum est quod non sequatur expositione extremorum, quia præcedit effectum; altera productio considerari potest in eodem primo instanti, quæ præsupponit priorem, & necessariò advenit postea illa priori, nec solum manet in primo instanti, sed etiam semper permanet, quamdiu extrema manent; & hanc ego concedo esse intrinsecus adveniensem, si detur, & de ea loquitur Scotus, quod dicit productionem, & dependentiam rei esse intrinsecus adveniensem, supponendo semper cum communi sententiâ talem dari, eamque fundatam supra actionem, & passionem; unde patet Mastrium non intellexisse me, dum dixi, quod Scotus vocans respectum dependentiæ relationem intrinsecus adveniensem, intelligendus sit de dependentiâ permanente in facto esse, neque enim hoc intellexi de dependentiâ, quæ permaneret in facto esse, & non haberetur in primo instanti, quo producit res, ut male putavit Mastrius; sed de dependentiâ, quæ est in primo instanti, & manet etiam in aliis instantibus, quæ in hoc distinguitur à dependentiâ effectus, altera, quam dixi relationem extrinsecus adveniensem, quod hæc non nec esset semper manet in facto esse dum manent extrema, altera vero sic, ad Confir. distinguitur minor, respectu dependentiæ sequens positionem effectus à causa est intrinsecus adveniensem, concedo; respectus dependentiæ non sequens positionem effectus, sed quæ est ipsamet positio effectus formaliter, est respectus intrinsecus adveniensem, modo minore prædicti cuius probationem distinguo ipsam dependentiæ effectum essent aliter dependentium, quæ sequitur eorum productionem, & positionem, concedo, quod sit intrinsecus adveniensem, dependentiâ, quæ non sequitur, sed est ipsamet productio eorum, nego. Omitto, quod non rectè dicat lumen, sonum, & similia essentialiter dependere à secunda causa in fieri, & conservari, cum ipsemet in fieri fateatur, quod possunt producti à solo Deo, & conservari; Omitto etiam, quod male putet magis dubitari posse, quod dependentiæ effectum, qui solum in fieri dependens, non sit intrinsecus adveniensem, quia dependentiâ effectuum, qui etiam in conservari dependent: nam loquendo de dependentiâ sequente extrema posita, est eadem prioris ratio ab quæ ulla disparitate, quæ faciat ad rem; nam in illo instanti, quo res dependens in fieri tantum habet illam relationem, illa tam necessariò sequitur positus extremis, quam de-

pendentiâ effectuum, qui etiam dependent in conservari.

Gratias Deo, quod tandem P. Ponticus dignatur arcantem 134 pandere, unde pendet intelligentia alteræ suæ doctrinæ, quam inquit hæcenus me non intellexisse: de illis duabus productionibus activis, quarum una præcedit effectum, & est ipsa formalis effectus productio, quam ait esse relationem extrinsecus adveniensem. Scde prædicamento actionis, altera vero, quæ præsupponit priorem, & necessariò advenit postea illa priori. Verum quia, tota hæc nostra disputatio de natura actionis præsertim est, an fuerit ab ipso explicata ad mentem Scoti, sicut ipse suum prætulavit Cursum: edisserat mihi P. Ponticus quo loco Scotus admittat priorem illam productionem, quam ait præcedere effectum, cum potius ubique locorum eam impugnet, ut constat ex locis in ipso meo argumento citatis 1. *disp. 30. G. & disp. 33. l. C. & 43. C. & 2. disp. 1. q. 2. lit. E.* ubi ait ad absolutum in causa immediate sequi absolutum in effectu, & quod nos fallit imaginario, dum putamus relationem causalitatis præcedere effectum, & mediare, veluti jam inter causam, & effectum, quia vera sequitur, sicut universaliter nulla relatio ponitur, nisi positus extremis: bene legitur dixit me ipsum non intellexisse, dum ait dari relationem producentis ad productum ad ipsum fieri rerum speciem, quæ sit extrinsecus adveniensem, & præcedat effectum; quia putabam ipsum loqui ad mentem Scoti, & docere Tryones naturam actionis juxta viam ejusdem: & cum apud Doctorem relatio præcedens terminum sit pura chimera, eò quod omnis relatio, ut sic, sive intrinsecus, sive extrinsecus adveniensem sua præsupponat extrema, ut potè à quibus pendet in esse: nunquam mihi in mentem cadere potuit, quod illud aliteret de relatione productionis præcedente effectum, quia nulla talis audita est adhuc in Schola nostra, sed solum in Schola Recentiorum, qui dicunt actionem rem vera mediate veluti viam inter causam, & effectum, quia ponunt illam esse quid absolutum, & ad summum transcendentaliter relativum, quod si puram relationem esse dixisset, sanè non affirmasset, quod terminum suum præcederet, quia ut ostendi contra eundem Auctorem *disp. 12. Metaph. q. 10.* omnis relatio, extrema, inter quæ versatur, præsupponit.

Præterea male etiam explicat alteram productionem in eodem primo instanti, quæ præsupponit priorem; & necessariò advenit postea illa priori, dum ait eam non solum manere in primo instanti, sed etiam semper manere, quamdiu extrema manent in quo puncto ait me hallucinatam esse, quia ita sum locutus de dependentiâ rei permanente in facto esse, quam Scotus ait esse relationem intrinsecus adveniensem, quasi illa dependentiâ non haberetur in primo instanti, quo producit res. Ita planè intellexi, & ab ipso Doctore didici *d. 13. cit. q. 1.* in solutione prima ad quintum principale, ubi ait, quod quando aliquis in creaturis generat, tunc non est pater, licet postea, quando ipse formatus est, sicut illa prolis incipit esse filius, ita incipit, qui genuit, esse pater, ergo apud Scotum relatio dependentiæ in facto esse, scilicet paternitas non habetur in illo omnino primo instanti, in quo exercet generatio, quæ est relatio spectans ad fieri rei in ipso primo instanti, sed postea, non igitur ego, sed ipse hallucinatus est in intelligentiâ doctrinæ Scoti; & rursus mirum est hunc Auctorem negare, vel saltem dubitare, an dentur relationes illæ, de quibus Doctor loquitur, tam spectantes ad ipsam fieri rerum, quam ad rem in facto esse: & simiter, ac assertivè admittit illam priorem productionem, quam dicit esse extrinsecus adveniensem, & quæ præcedat effectum, cum tamen omnino implicet dari relationem natura sua terminum præcedentem.

Nec minus levis est, & omnino à doctrinâ Scoti aliena solutio ad confirmationem eam alterum membrum distinctionis minoris de respectu dependentiæ non sequente positionem effectus, sed præcedente, & quæ sit ipsamet positio, & productio effectus formaliter, est omnino vanum, sicut chimericus esse ille respectus, qui suum terminum præcedat; quandoquidem in doctrinâ Scoti ad absolutum in causa sequitur immediate absolutum in effectu, nec ullus rem vera mediat respectus, sive intrinsecus, sive extrinsecus adveniensem, quo causa formaliter dicatur producere effectum, ut constat ex Scoto locis citatis, nam si daretur talis respectus medius, & natura sua effectum præcedens, non toties incoleret Doctor, quod ad absolutum in causa sequitur immediate absolutum in effectu, & quod nos fallit imaginario, quod aliquid mediet. Quod autem subdit me non rectè dicere lumen, sonum, & similia essentialiter dependere à causa secunda in fieri, & conservari, cum immediate possint à Deo producti, & conservari, adhuc magis vanum est; quia ex eo ipso, quod ibi dico lumen posse à solo Deo fieri, & conservari, poterat intelligere Ponticus

155

Ponticus me non esse locutum de dependentiâ essentiali simpliciter, sed tantum secundum quid, quandoquidem jam docueram *disp. 3. Phys. quæ. 63.* nullum effectum à causa creata dependere essentialiter simpliciter, sed enim à solo Deo dependet; Demum perperam quoque me capiti, quod male putaverim magis dubitari posse, quod dependentiæ effectuum, qui solum in fieri dependent, non sit intrinsecus adveniensem, quod dependentiam effectuum, qui etiam dependent in conservari; eò quod sit eadem prioris ratio ab quæ ulla disparitate de his, & illis; Etenim ibi manifestam assigno disparitatem, cur magis dubitari possit de effectibus primi generis, quam secundi; quia numerum possunt in dependentiâ effectuum primi generis permanere extrema in rerum natura sine tali relatione, quod non contingit in dependentiâ effectuum secundi generis, quæ disparitas satisfacit ad rem, cum natura relationis intrinsecus adveniensem sit talis, ut extrema ejus permanere nequeant in rerum natura sine tali relatione, ut constat de duobus similibus.

ARTICULUS SECUNDUS.

De actione educativa, & transmutativa.

136 Tertio alterum Ponticium dictum à me impugnatum *disp. 6. Metaph. cit. m. 49.* est, quod actio educativa, vel inductiva, ac transmutativa fit realiter identificata, & eundem importent respectum; quamvis enim sint actiones inter se regulariter connexæ, pò tamen realiter identificari, quia actio transmutativa est respectus extrinsecus adveniensem, educatio autem, vel inductio intrinsecus adveniensem, quod præsertim de educatione omnino negari non potest, cum sit quedam respectus productionis, & dependentiæ, dixi autem regulariter esse actiones inter se connexas, quia absolute loquendo dari possit educatio forme ex subiecto ab quæ ejus transmutatio, fit privatio in eo non præcessit duratione formam, quod necessariò esse ad transmutationem plurius ostendi contra Ponticum *disp. 15. Phys. quæ. 2.* Hoc autem dicebam strenuè à Doctore probari *q. disp. 13. quæ. 1. F.* ubi asserit agens creatum habere respectum ad terminum primum, sive totalem, qui dicitur productum; & ad terminum, qui dicitur forma educata, vel inducta; & ad subiectum illius forme, quod est passum, vel transmutatum; & hos respectus probat esse alios, & alios, quia sunt ad alios terminos, & quia respectus ipsi correspondentes omnino sunt alii, ut est vide apud Doctorem ibidem.

Respondet Ponticus actionem transmutativam, & inductivam esse non solum regulariter connexas, sed etiam absolute identificatas; & negat educationem, de qua ipse loquitur, esse respectum intrinsecus adveniensem magis, quam actionem transmutativam; quamvis etiam concedat, quod sit respectus productionis, & dependentiæ, quæ non est respectus productionis, & dependentiæ sequens formam educatam positam in esse, sed est respectus ipse formalis, quo agens ponit ipsam in esse patris prior, quam posterior effectus.

Hæc tamen responsio nulla est, quia ille respectus productionis, & dependentiæ, qui sit prior effectui, est omnino fictitiuus, & chimericus, cum quilibet respectus sive intrinsecus, sive extrinsecus adveniensem, sit posterior loco termino, & fundamento, ut constat ex constitutione primi ejus dicti, & talem respectum dari non debet ipse supponere, sed probare, quod nunquam facit; Deinde admissio actionis tali respectu chimerico, qui prior sit suo termino, non adhuc respondet argumento, quod probat Doctor distinctionem realem actionis transmutativæ, ac inductivæ, & adhuc militat in proposito; quia talis respectus productionis, & dependentiæ, de quo loquitur Ponticus, est respectus formalis, quo agens ponit formam in esse, & potius est prior ea, quam posterior, ut ipse inquit, atque ita pro termino respicit ipsam formam, quæ accipit esse simpliciter per ipsum, sed mediate illo: actio vero transmutativa respicit pro termino subiectum, quod per illam formam mutatur, & non accipit esse simpliciter per talem respectum, sed tantum accipit esse secundum formam, quæ inducit; ergo non sunt unus, & idem respectus, sed alii, & alii, quia sunt ad terminos realiter distinctos, & unus est via ad esse simpliciter, alter vero ad esse secundum quid, quæ est ratio Doctores *loc. cit.*

Respondet Ponticus, dum agens educit formam, & producit compositum, ac transmutat subiectum, ipsum quidem respicit omnes illos terminos, sed per unicum tamen respectum realiter, qui tamen respectus realis involvit plures formalitates diversæ rationis, & ratione illius diversitatis

potest vocari alius respectus, quo respicit unum terminum, ab illo, quo respicit alterum, quia scilicet non secundum eandem formalitatem respicit utrumque, sed secundum diversas, non tamen realiter, sed formaliter; concedit etiam correlationes diversas realiter respondere actioni agentis, & consequenter respectibus, quibus respicit terminos sibi correlativos; quia uno, quæ est in materia est una correlatio ex illis, & æquiva, quæ est in forma est altera correlatio; & si sit aliquis respectus in producto, quo passivè respicit agens, erit tertia correlatio distincta realiter à reliquis propter distinctionem subiectorum; negat tamen ex hoc sequi, quod respectus, qui sunt in agente, distinguantur realiter; nam quando non potest agens respicere unum terminum, quin respiciat alios, unico respectu referunt ad illos, quævis in terminis correspondeat ipsi plures correlationes, ut docuisse se ait *disp. 15. Log. m. 81.* Scotus autem probavit tantum ex alietate correlationum alietatem non realem, sed formalem respectuum agentis.

Hæc responsio falsam omnino continet doctrinam, & 137 à Scoto penitus alienam; nam si semel concedatur aliquod fundamentum per unicum relationem posse plures respicere terminos, quatenus involvit plures formalitates diversæ rationis; statim destruitur famosa Scoti opinio, quod unica relatio nequeat plures attingere terminos ejusdem rationis & debere numericè multiplicari ad multiplicationem numerici terminorum, quam docuit *2. disp. 3. quæ. 10.* & modus præberet adversus oppositam tuendam sententiam per multiplicationem formalitatum in eadem numero relatione. Tum quia quando inter Thomistas, & Scotistas controversatur una, & eadem numero relatio possit plures respicere terminos, non est quæstio de terminis specie distinctis, sic enim omnes concedunt ad multiplicationem terminorum deberi quoque relationes specie, & numero multiplicari, cum relationes specificentur à terminis; sed quæstio est de terminis solo numero distinctis, & per hæc mirabilem Ponticium doctrinam poterit quoque defendi idem fundamentum unica relatione realiter, formaliter tamen multiplici, referri posse non tantum ad plures terminos numero distinctos, sed etiam species, quod nullus nos hæcenus asseruit.

Tum quia hæc nova Ponticium doctrinam potest eodem modo impugnari prioris, quod impugnata est opinio Thomistarum *disp. 8. Log. q. 6. art. 2.* dum dicebant ad productionem novi termini ejusdem rationis, ut v. gr. novi filii non resultare in patre novam paternitatem, sed priorem extendi ad illum, & sic deinceps per novum gradum additum, vel novam formalitatem; nam hæc formalitas vel est absoluta, vel respectiva, non primum, quia non tenderet in aliud, si secundum, ergo erit alia, & diversa relatio. Tum quia vanum est omnino dicere, quod quando non potest fundamentum respicere unum terminum, quin respiciat alios, unico respectu referunt ad illos quamvis terminis sint specie distincti, & in terminis correspondentem ipsi plures formalitates; alioquin opus esset dicere compositum unica relatione dependentiæ referri ad materiam, & formam, ex quibus constat, quod licet gratis concedat Ponticus *disp. 15. Log. m. 81.* nullatenus tamen concedi potest; quia sicut influxus materiæ, & formæ tantum alterius, & alterius rationis, ita quoque dependentiâ compositi ab hæc, & illa est diversæ rationis; sicut eadem ratione pariter dicimus aliam esse dependentiâ ejusdem effectus à causis intrinsecis, & aliam à causis extrinsecis, etiam si in suo fieri ita respiciat intrinsecas, ut etiam debent respicere extrinsecas. Denique vanissimum est dicere Scotum *loc. cit.* illo suo argumento ex alietate terminorum, & correlationum probasse tantum alietatem formalem illorum respectuum agentis, non vero realem; inquit enim ibi Doctor *lit. F.* quod autem ipsi respectus sint alii, & alii probatur, quia sunt ad alios terminos, probatur etiam per aliud, quia respectus correspondentes converso sunt omnino alii, & alii, quo verbo omnino alietatem realem illorum respectuum significare voluit, & non formalem tantum, quia ex suo discursu fati cõstat, quod talem alietatem intendit probare inter illos respectus, ut le tenent ex parte agentis est ex parte terminorum, & respectuum est converso correspondentium; Videatur Doctor *2. disp. 1. q. 5.* in solutione ad quintum principale, ubi rursus hos, & alios respectus in mutatione intervenientes adammissimè enumerat, & significat esse ab invicem realiter distinctos.

Quarto ad id, quod dicebam, quod possit esse actio educativa ab quæ transmutativa, ut quando fieret educatio sine præcessione privationis in subiecto, quod necessarium esse ad transmutationem dixi jam contra ipsum fuisse probatum *disp. 15. Phys. q. 2.* Respondet primo constare ex dictis in sua Apologia, quod id non probaverim sufficienter; addit deinde de hac esse quæstionem de nomine, à qua proinde præterens

138

difficultas, quæ est de re, pendere non debet: nam in casu, quo induceretur forma in materia, quæ esset in eodem instanti creata, certum est, quod ibi interveniret inductionis respectus, ac eductionis, supposito, quod illa forma produceretur dependenter à materia; & esset etiam ibi respectus transmutationis quantum ad rem ipsam, & omne positivum, quod dicitur talis respectus, quequid sit an debet vocari mutatio; casu enim, quo non præcederet materia formam, esset in ipsa respectus ad formam, & esset etiam respectus inductionis, & eductionis; sed isti respectus sufficerent in casu, quo præ-existeret, nam ab illo respectu ad formam diceretur in tali casu transmutari ex suppositione, quod prius existeret; ergo &c. Conf. nam in utroque casu materia haberet respectum ad formam, & idem ille respectus (ex hypothese quod ad mutationem requireretur præcessio temporanea subiecti, ut gratis transire permittit) in casu, quo materia præ-existeret, vocaretur transmutatio, quia præterea in materia reperiretur respectus secundum dici ad esse, quod habet prius, & esset verum de illa dicere, quod haberet formam, quam non habuit prius, & quod aliter se haberet, quam antea se habuit; in casu verò, quo non præ-existeret materia, non vocaretur transmutatio propter defectum istius respectus ad esse præcedens: sed ille respectus ad esse præcedens non est aliquid positivum, nec productivum ullo modo ab agente transmutante; sed supponitur in materia, tanquam conditio, sine qua non potest habere denominationem transmutati, quamvis possit habere illum ipsam respectum, quo recipit formam, & habet illam, ergo &c.

Hæc quoque responsio levioris est momenti, & quod ait satis constare ex dictis in sua Apologia, quod non sufficienter probaverim ad mutationem physicam, & proprie dictam necessarium esse; quod privatio in materia præcedat durationem formam, saltem esse constare ex replica ad hoc à me facta, disp. 5. de generatione q. 1. art. 2. d. m. 20. ubi cumulatè ostendi fuit esse suas responsiones ad meas probationes; & ostendi hanc non esse questionem desolo nomine, sed de re, & de formalitate ipsa mutationis, quæ formaliter non consistit in respectu subiecti ad formam (qui utique adesse etiam in casu, quo materia formam non præcederet) ut ipse in suo illo moroso dilectus supponere videtur: sed in alio respectu super illum ipsam fundato nempe informationis ad non informationem immediate præcedentem, ut Scotus docet 2. disp. 1. q. 5. ad quintum principale, ubi ait, quod mutatio formaliter non consistit in respectu materiæ ad formam, quia tunc mutatio tamdiu maneret, quamdiu maneret talis respectus, sed inquit esse ordinem materiæ ad formam, ut novum, id est ut immediate succedentem non informationi, quæ præcesserat in materia, ut adhuc magis declarat 4. disp. 11. q. 1. E. ubi prout docet mutationem formaliter non dicere respectum positivum, neque simpliciter realem, sed secundum quid, quia est ad non esse terminatus, ut ex intuitu dictum est disp. 1. Phys. q. 1. ex quo ad dicturum Poncii concedo totam maiorem, quod in casu, quo materia duratione non præcederet formam, essent ibi omnes illi tres respectus inductionis, eductionis, & respectus subiecti ad formam: sed nego minorem, quod in casu, quo materia præ-existeret, ab illo respectu ad formam diceretur materia transmutari; non enim per talem respectum formaliter mutari diceretur, & aliter se habere nunc, quam prius, sed per alium respectum in illo fundatum, scilicet informationis ad non informationem immediate præcedentem.

Ad confirmationem dico, quod idem ille respectus materiæ ad formam in casu, quo materia præ-existeret, diceretur mutatio, non quidem pro formali, quasi in illo consistat ratio mutationis, sed pro materiali; & diceretur mutatio ratione alterius respectus annexi, quem fundaret ad non esse formæ immediate ante in materia præcedens, & defectu talis respectus non diceretur mutatio in alio casu, quo materia non præcederet formam; & ad minorem concedo primam partem, quod ille respectus materiæ informatæ ad non esse formæ immediate præcedens non est quid positivum; licet erret arguens in modo loquendi, dum illum materiæ respectum vocat respectum ad esse materiæ præcedens, sed præhabitu. Sic enim esset respectus quidam positivus materiæ ad esse præhabitu, quem respectum solet importare contrivatio, ut distinguitur à prima rei productione, neque in tali respectu consistit formaliter mutatio, quia ex vi illius non dicitur materia aliter se habere nunc, quam prius, sed potius eodem modo se habere, sicut prius, quia ex vi talis respectus materia conservatur formaliter in suo esse præhabitu; sed præcisè dicitur mutari formaliter, & aliter se habere nunc, quam prius per respectum informationis ad non

informationem immediate præcedentem; unde perperam confundit arguens huiusmodi respectum, in quo consistit formaliter mutatio, cum respectu materiæ ad suum esse præhabitu; tunc autem dico ad alteram partem minoris, quod licet respectus materiæ ad suum esse præhabitu nullo modo producat ab agente transmutante, & supponatur in materia, ut conditio sine qua non potest habere denominationem transmutati; tamen respectus materiæ informatæ ad non esse formæ immediate præcedens productivus ab agente transmutante; nec supponitur in materia, ut pura conditio sine qua non, sed ponitur ut ratio formalis, & præcisa, per quam materia dicitur habere denominationem, transmutati; ex quo tandem deducitur fallum esse, quod intendebat arguens hoc suo probare dilectus, quod si forma induceretur in materia, que simul in eodem instanti esset creata cum ipsa, esset ibi respectus transmutati quantum ad rem ipsam: quia licet esset ibi respectus informationis, qui est positivus non tamen adesse alter respectus realis secundum quid informationis ad non informationem immediate præcedenti in quo consistit formaliter mutatio.

Quintò, disp. 6. Met. num. 50. respondi ad rationem, qua Poncius probabat illud suum assertum, quod actio transmutativa, & educativa non distinguantur realiter, & erat talis, quia si esset aliqua prioritas inter illas actiones, ratione cuius deberent distingui realiter, tunc actio educativa deberet esse prior, sed si illa esset prior, tunc actio transmutativa, quæ necessariò sequitur educativam, deberet esse intrinsecus adveniens, quod est contra Scotum. Respondi loc. cit. cum Licheto quol. 11. in solutione ad instantias contra quartum dictum negando minorem, seu sequelam; quia etiam relationes extrinsecus advenientes interdum necessariò insurgunt positè aliquibus præter fundamentum, & terminum; sic posita materia, & forma non necessariò sequitur unio, sed posita forma in materia necessariò sequitur; positus corpore, & loco non necessariò sequitur; sic igitur in proposito, positum igne, & aqua non necessariò sequitur actio ignis in aquam, sed ipsi approximatis, & inducto calore in aquam, sequitur necessariò: neque idcirco talis actio dici debet intrinsecus adveniens, quia necessitas ortus ejus non ex eodem capite procedit, à quo est necessitas ortus relationis intrinsecus adveniens, quia necessitas huius v. g. similitudinis ortus ex natura extremorum, & oritur ab extremis absolute inspectis: non sic necessitas actionis, unionis, & Vbi in prædictis casibus, sed necessitas eorum procedit ab aliquo extrinsecus, quod rationem non habet nec fundamentum nec terminum, & ita se habet in proposito inducto, vel educio formæ antecedenter ad actionem, quod non est nec fundamentum ejus, neque ratio fundandi.

Hanc solutionem impugnat Poncius; quia est manifestè contra naturam relationum extrinsecus advenientium, quod resistent positus illis prævis ex parte extremorum, nec quod ita insurgat probatur à Maffrio, nam exempla, quæ ipse adducit potius adverfantur ipsi, nam unio inter materiam, & formam non insurgit ex suppositione ullius alterius, & idem est de Vbi, neque aliquabile est aliquid aliud distinctum ab unione, & Vbi, ex cuius suppositione necessariò insurgere, & sanè si posset aliquid tale assignari, non essent relationes extrinsecus advenientes, sed intrinsecus. Quod autem asserit Maffrius unionem necessariò insurgere posita forma in materia, & Vbi posito corpore in loco, ut potest insinueret, si ab ipsomet profectum non esset; quod enim est aliud formam esse in materia, quam esse unitam materiæ, aut corpus esse in loco, quam corpus habere respectum Vbi in loco? unde verum quidem est, quando forma est in materia insurgere unionem necessariò, quia ipsamet unio est, quæ forma ponitur in materia, & sine unione non potest intelligi esse in materia, & idem est de Vbi, hoc autem non facit ad rem, sed opus esset, quod Maffrius ostenderet, quod unio, & Vbi sequerentur, seu insurgerent inter sua extrema ad positionem alicuius alterius prioris; Nec etiam disparitas, quæ adducitur inter relationes intrinsecus, & extrinsecus advenientes necessariò insurgentes ad positionem alicuius positi ex parte extremorum habet aliquid apparentiæ; nam sufficit ad hoc, quod relatio fit intrinsecus adveniens, quod necessariò insurgat inter extrema ex suppositione cuiuscunque positi ex parte extremorum, sive ex quocunque quod præsupponitur etiam ab extrinsecus proveniat. Conf. quia respectus educationis, & idem est de respectu productionis, quo productur totum, secundum Maffrium est intrinsecus adveniens, & tamen non sequitur necessariò ad extrema præcisè, & absolute considerata, sed solum sequitur ad illa, si ab extrinsecus oriatur, quod forma producat in materia, & ex illa; ergo

140

141

quam.

quamvis transmutatio non sequeretur necessariò ad extrema posita absolute considerata, sed ex suppositione, quod forma poneretur in materia à causa transmutante; est intrinsecus adveniens, nec requiritur, quod relatio intrinsecus adveniens, insurgat necessariò ad positionem extremorum absolute consideratorum.

Respondi prolixius Poncium hanc meam responsonem irritare dicendo, quod suporem insinueret, nisi à me profecta esset, quandoquidem tota illa doctrina est acutissimi Licheti loc. cit. ubi hanc ipsam difficultatem, quam urget Poncius, adducit, & eisdem verbis, quibus ego utor, dissolvit, unde saltem ob reverentiam tanti viri, cuius ipse dignus non est corrigam calcamentorum solvere, ab hac irritatione abstinere debeat; neque hæc est nova difficultas ab ipso inventa, sed est communis Thomistarum, dum impugnant divisionem Scoti tam respectus in intrinsecus, & extrinsecus advenientem, ut videtur est disp. 3. Log. q. 8. Nego itaque, esse contra naturam relationum extrinsecus advenientium, quod resistent positus ullis prævis ex parte extremorum; ex hoc enim leceruntur ut à relationibus intrinsecus advenientibus, quod ubi iste resistent ex sola, & præcisa extremorum positione, ille non sic oriuntur, sed quidam aliud adventitium expectant ut oriuntur, non pertinens ad rationem fundam. vel terminum, sed pure se habens per modum conditionis sine qua non, quæ ratione dicuntur extrinsecus advenientes, quatenus non oriuntur ex natura ipsorum extremorum, ut intrinsecus advenientes, sed ex additione alicuius adventitii, ut loc. cit. declaratum est; Nego rursus non esse assignabile aliud distinctum ab unione, & Vbi ex cuius suppositione necessariò insurgat, nam universaliter loquendo ad resultantiam relationum extrinsecus advenientium præter extremorum positionem in rerum natura, requiritur ulterius eorundem approximatio, ut triduum est in Schola nostra, ad differentiam intrinsecus advenientium, que resistent positus extremis in quacunque distantia, ut explicat Lichetus loc. & sic in proposito de unione, & Vbi ad eorum relationem prærequiritur saltem suorum extremorum debita approximatio, & localis instantia, quibus additis non quidem, ut rationibus fundandis, sed ut conditionibus necessariò prærequiritis, resistent unio, & Vbi, inter subiectum, & formam, corpus, & locum; neq. ob id sequitur esse relationes intrinsecus advenientes, quia resistent ex positione alicuius adventitii, quod est mere extrinsecus rationibus fundandis, & terminandis.

Ex hoc est, quod intendi Lichetus in exemplis aliarum, quæ ait Poncius inieciura suporem, nisi à me profecta essent, unionem necessariò insurgere posita forma in materia, & Vbi posito corpore in loco, per positionem enim formæ in materia, ad quam necessariò sequitur unio, planè non intelligit positionem formalem, nam hæc est ipsamet unio, & informatio; sed intelligit positionem fundam. inter causam, & effectum, que fit per approximationem extremorum, & simplicem instantiam localem, que non est ipsamet unio, & informatio, sed quid ad eam necessariò præsuppositum, quod idem pariformiter de Vbi dicendum est, ut contra eundem Auctorem declaravi disp. 5. de generatione q. 8. a. n. 187. & sic in proposito posito igne, & aqua non necessariò sequitur actio transmutativa ignis in aquam, sed inducto calore in aquam, statim sequitur actio prædicta; neque ob id dici debet, ait Lich. relatio intrinsecus adveniens, quia calor non est terminus actionis transmutative, quasi per eam actionem producat, ut pessime Poncius asserit, sed est terminus actionis educativæ, vel inductive, quæ præsupponitur actioni transmutative, cuius terminus est subiectum ipsum transmutatum, Nego insuper disparitatem adductam inter relationes intrinsecus, & extrinsecus advenientes esse nullam, & quod sufficit ad hoc, ut relatio fit intrinsecus adveniens, quod necessariò insurgat inter extrema ex suppositione cuiuscunque positi ex parte extremorum, sive ex quocunque quod præsupponitur, etiam si ab extrinsecus proveniat, imò hoc est, quod formaliter facit relatione esse extrinsecus advenientem, ut constat ex vi ipsius vocabuli, & in hoc Poncius sibi contradicit, quia hanc ipsam disparitatem, & differentiam inter relationes intrinsecus, & extrinsecus advenientes assignat disp. 2. 7. Log. q. 1. n. 1. & 8. Ad conf. quia id probare contendit nego assumptionem quoad secundam partem, quod scilicet respectus educationis & productionis non sequitur necessariò ad extrema præcisè & absolute considerata; nam statim ac forma virtute absolute agentis emergit de potentia materialis, resistent in ipsa, nullo alio extrinsecus accidente; relatio dependentis, seu passive causalitatis ad agens, & ad materiam, & est conversio, tanquam ad con causas sui entitatis, unam quidem in genere causæ efficientis, alteram verò in genere causæ materialis, &

quod forma sit in materia, pertinet ad rationem fundandam, aut terminandam respectum educationis, & non est pura conditio, sicut est calor inductus in aquam, ut resuleret respectus actionis transmutative. Sed urget Poncius similitè posse dici, quod positio formæ in materia, ut calor in aqua, vel quam sequitur transmutatio materiæ fit ratio fundandi, vel terminandi talem respectum. Negatur consequentia, quia ratio fundandi, & terminandi actionem transmutativam est potentia activa agens, & passiva subiecti ex 5. Metaph. 17. non autem forma secundum quam fit transmutatio, ut Doctor notat loc. cit. sic E.

Sextò, disp. 6. Met. n. 51. respondi ad aliam rationem, qua Poncius probabat, quod inductio, & educio fit respectus extrinsecus adveniens, quia non sequitur necessariò ad extrema, neque ad aliquod prævis positum ex parte eorum; respondi, inquam, negando assumptionem, nam respectus educationis necessariò sequitur ad calorem in subiecto, vel è subiecto productum, neque enim calor est terminus educationis secundum se absolute inspectus, sed calor productus in subiecto, & ad illam, ut sic, sequitur necessariò educio. Hanc solutionem impugnat Poncius, quia calorem esse in vel ex subiecto productum, non est aliquid antecessum ipsam educationem, nam ab ipsa educatione formalissimè habet esse productum in, aut ex subiecto; ergo erit respectus extrinsecus adveniens. Deinde quia si sufficeret ad hoc, ut esset respectus intrinsecus adveniens, quod licet non sequatur ad subiectum, seu insurgat ad calorem in subiecto, aut è subiecto productum sequatur à paritate rationis, quod unio, quæ licet non sequatur ad materiam, & formam absolute considerata, sequitur tamen ad formam in materia, ut asserit Maffrius, fit intrinsecus adveniens; & sic ut potest dici, quod forma secundum se non fit terminus educationis, sed ut in subiecto, aut è subiecto producta, similitè poterit dici, quod forma non fit terminus unionis secundum se absolute considerata, sed ut in materia. Tandem quia sicut potest dici, quod educio fit intrinsecus adveniens, quia licet non sequatur ad extrema absolute considerata, sequitur tamen ad formam positam in subiecto, ita potest dici, quod transmutatio fit intrinsecus adveniens, quia licet non sequatur ad agens, & subiectum absolute considerata, sequitur tamen ad illa, posita forma in materia; hoc autem est contra Maffrium; quod si non dicitur propriè hoc quod transmutatio fit intrinsecus adveniens, idem sanè debet dici de educatione.

143

144

Sed huiusmodi instantiæ facile solvuntur ex dictis, ad primam dico calorem in subiecto produci immediate à virtute absoluta ignis nulla media actione, quia ad absolutum in causa sequitur immediate absolutum in effectu nulla media relatione, ut ait Doctor. 2. disp. 1. q. 2. E. & in posteriori signo naturæ sequuntur relationes mutue inter causam, & effectum, & cum dicitur calorem formalissimè habere esse productum in, vel ex subiecto ab ipsa educatione responderet Doctor. 4. disp. 13. q. 1. 5. ad argumenta lit. P. hoc verum esse in ratione formæ proximè denominantis, non autem in ratione principii formalis activi, quia nulla relatio est sic activa, sed virtus absoluta agentis immediate habet rationem talis principii activi, unde in hoc sensu negari potest antecessus; quo etiam admisso non video, quomodo teneat consequentia, quia quod relatio præsupponat extrema inter que versatur, est de ratione relationis, ut sic, & non relationis tantum intrinsecus adveniens, unde ex hoc, quod educio præcedat calorem è subiecto productum, qui est ejus terminus, nam potest deduci, quod fit relatio extrinsecus adveniens, nam hæc quoque præsupponit terminum actu existentem ex ipso Poncio disp. 15. Log. q. 2. n. 17. sed potius quod fit modus absolutus, & ad summum transcendentaliter relativus, ut ajuat Recentiores, quorum principia non debent Poncius, ut ejus moris est, cum Scotis principia confunderentur.

Ad 2. negatur paritas, quia quod forma fit in subiecto relinet ad rationem fundandam, vel terminandam respectum educationis, nam forma absolute in se spectata est terminus productionis, ut sic, non autem productionis educativæ; unio autem versatur inter materiam, & formam absolute consideratas, vel in ratione actus, & potentie, & licet ad ejus resultantiam requiratur, quod forma fit in materia modo explicato n. 142. hoc est, intemè illi approximata per instantiam localem; quandoquidem hæc fit conditio universaliter præ-exigita ad resultantiam cuiuscunque relationis extrinsecus adveniens; talis tamen approximatio non pertinet ad rationem fundandam, vel terminandam, tales enim rationes sunt ratio potentie ex parte materiæ, & ratio actus ex parte formæ; intima autem instantia, vel approximatio concurrunt tantum,

fed etiam naturali intelligentia, ut constat ex predic. ad ali- quid, & notat Doctor 1. d. 1. q. 2. s. de primo, adeo quod non est excogitabilis relatio, quae natura praecedat terminum in fundamento, quia tunc in eo signo relatio intelligitur et effe- fterior signi, quod implicat, quia tunc non esset relatio. Quod si Poncius sola prioritate originis sit contentus, iam concordet sumus, quia relationibus, & relativis talis prioritas non repugnat, sed sola prioritas naturae, & durationis.

Ad id tandem, quod dicebam, illam Poncii glossam ad Scoti testimonium 2. d. 1. q. 2. esse falsam, quia cum ibi ait ad absolutum in causa sequi immediatè absolutum in effectu, non tantum intendit excludere aliquod absolutum de novo, quod se tenet ex parte causae, ut ille exponat; sed praesertim intendit excludere aliquem respectum in causa praecedentem effectum; Respondet Scotum eo loco intelligi posse de causa, ut sic, non de causa creata, ac finita, ita ut sensus sit, quod causa, ut sic, causet, non indiget relatione ut realitate aliqua absolutum, aut respectiva superaddita, quia possit sufficere in aliqua causa absolutum istius causae, quod certum est, quia Deus potest causare sine ullo super addito; & consequenter causa, ut sic, non indiget aliquo superaddito ex natura sua, quatenus causa praecise, alias Deus non potest causare sine superaddito, quod est falsum; sed hinc non sequitur, quin causa creata indigeret aliquo superaddito, non quidem absoluto, neque respectivo ex predicamento ad aliud, sed respectivo ex predicamento actionis; ex quo inferri meam replicam non tam evidenter censente intantum, ut putaveram, quando ex ea intuli ip- sum, aut Doctorem non vidisse, aut eum voluisse eludere. Sed cum ex illo ipso contextu ostenditur, quod cum ait ad absolutum in causa sequi immediatè absolutum in effectu, praesertim excludere intendit aliquem respectum in causa praecedentem effectum, iam plane, & plene intantum meum obrinui, quod illa glossa sit penitus textui repugnans, ac proinde quod literam Doctores vel non viderit, vel quod eam eludere voluerit.

Nunc vero rursus addo & hanc aliam glossam contextui repugnare, quia in eo argumento, quod ibi per eam solvit do- ctrinam, adhibebatur exemplum de causa creata, & finita, nempe de Sole, & 1. d. 1. q. 2. Quatenus agens creatum tunc est quod posito aliquo effectu per ipsum, ad ipsum, ut ad fundamentum, & ad productum, ut ad terminum consequen- tem habitu eorum, & ergo in illis locis, ubi ait ad absolutum in causa immediatè sequi absolutum in effectu abique ullo respectu in causa praecedente, non tantum loquitur de causa, ut sic, sed etiam determinatè, & in particulari de causa finita, ac limitata. Deinde si haec doctrina est vera, quod causa creata, & finita, ut sic, indiget relatione superaddita, ut causet, & fiat de non agente agens; ergo verum est, quod supra urgebam n. 131. probationem illius suae tertiae conclu- sionis destruere probationem primam, in qua asserbat, quan- do effectus aliquis non potest produci, nisi à determinata causa, non esse necessarium actionem mediam, ut produca- tur; si enim impossibile est aliquid finitum denominari cau- sa abique actione media, quia non sit transitus à contradi- ctorio in contradictorium abique mutatione, sanè illa ratio militabit in casu tertiae conclusionis, quam primam; nec amplius valebit eius solutio relata n. 132. dum ait in ea sua probatione non haberi illam propositionem, quod nihil finitum possit esse causans abique actione media; quamvis enim in ea probatione re vera talem non habet propositionem explicite, ut ingenue fassus sum n. 133. eam tamen hic habet, dum ait causam creatam indigere relatione superaddita de genere actionis, ut causet, & de non agente fiat agens; unde patet hanc responsum destruere doctrinam illius suae pri- mae conclusionis, in qua asserbat causam creatam non indige- re relatione superaddita, ut causet, quando effectus aliquis non potest produci, nisi à tali causa determinata.

Postremo, in ea disp. 6. Metaph. n. 58. impugnavi, quod dixerat Poncius de unione subiecti ad formam, quod nimirum sit respectus extrinsecus adveniens spectans ad genus pas- sionis, per quem subiectum movetur ab efficiente ad formam. Quamvis enim verum sit importare respectum extrinsecus advenientem, falsum tamen esse dicebam, quod spectet ad predicamentum passionis, & dicere respectum, per quem subiectum movetur ab efficiente ad formam; unio namque formalis, quia ipsa extrema uniri dicuntur, pro extremo habet solummodo subiectum, & formam, & omnino ab agente prescindit, unde diversia est à receptione, quae ponitur in predicamento passionis, & respicit agens, à quo subiectum formam recipit; quam quidem distinctionem dicebam fun- damentalem.

scienter colligi ex diversis earum formalibus effectibus, quia à passione v.g. dicitur subiectum calefactum, per quod significatur habitu ad agens; sed ab unione formalis alo- ris cum subiecto dicitur subiectum non calefactum, sed ca- lidum; in qua denominatione sola exprimitur informatio, & receptio, non autem passio, quia cum passio sit actus huius ab hoc non dicitur receptionem formam quoque modo, sed ut est in fieri ex vi agens; unio autem denominat in facto esse, ac in esse quieto abique ullo respectu ad agens, quia de causa disp. 8. Log. q. 12. art. 2. dicitur est unione formalem non spectare ad predicamentum passionis, sed habitus.

Hanc impugnationem refutat Poncius, quia si unio, qua unitur subiectum formam non sit receptio, quae est de genere passionis, debet subiectum habere aliquam aliam receptio- nem; quare ergo quid sit illa alia receptio, aut cuius rei rece- ptio est; non certe ipsius agens, sed aliquid, quod ab agente recipitur, nihil autem recipit subiectum ab agente, nisi formam, quare habebit simul, & semel duas receptiones formae, & duas uniones ad illam, quod est ludicrum; habebit enim unione, qua unitur formae, & quae manet in esse quieto desinente actione agens, & quae negat Mastrius esse passionem; & habebit aliam receptionem, quae est passio, & quae etiam est unio ad formam, nam impossibile est intelli- gere, quod subiectum recipiat formam, quin intelligatur eo ipso uniri formae; Cuius autem nihil absurdius sit, quam po- nere huiusmodi duas receptiones in subiecto respectu for- mae; fatuus est ponere unam tantum unione, & receptio- nem, quae quatenus respicit formam absolutam & praedicen- do ad agente vocatur unio; & ab ea subiectum denominatur habere formam v.g. aqua habere calorem, seu esse calida; quatenus vero illa ipsa unio terminat actionem causae cale- facientis, dicitur passio correspondens illi actioni; mirum autem est, quod Mastrius ex diversis denominationibus, & effectibus formalibus concludat diversitatem realem duarum receptionum, cum ex diversis denominationibus pro- venientibus ab intellectu, & voluntate non possit colligi ab ullo Scotista, quod distinguatur realiter.

Haec tamen doctrina directè Scoti repugnat 2. d. 1. q. 5. ad quintum principale, ubi exactè hos respectus unionis subiecti ad formam, & passionis ab agente ita ab invicem dis- cernit, ut hunc posteriorem dicat fundari supra priorem, dum ait, materia habet respectum ad formam, sicut perfectibile, & illud, quod perfectitur ad perfectionem, & ista cetera sunt existentiæ compositi; iste etiam respectus est ab agente effectivè inducente formam, & perscicente materiam hac receptione formali, ita quod in respectu isto, qui est materia ad formam, ut receptivi ad perfectionem, sive ut perfectibili- bus ad perfectionem fundatur respectus passivi ad agens; ita Doctor ubi, quibus verbis alter hanc rem declarat, quam faciat Poncius, quamvis enim unam tantum ponat unione, ut revera poni debet, non tamen dicit, quod quatenus illa ipsa unio terminat actionem agens dicitur passio correspondens illi actioni, quasi passio in pura, & simpliciter terminatio- ne actionis consistat; sed inquit, quod hic respectus materiae ad formam, quatenus est ab agente effectivè formam induc- te, fundat alium respectum realem passivi ad agens, in quo formaliter consistit passio, tanquam opposita correlatio actio- nis correspondens; & hoc etiam adnotavit Licher. *Supra cit. quol. 11. prop. 5. ubi habet, quod receptio de genere pas- sionis distinguenda est ab unione (subiecti cum forma).*

Hoc etiam impugnavi potest eadem ratione, qua supra n. 137. improbatum est aliud simile Poncii assertum ex Scoto 4. d. 1. q. 1. F. quod actio eductiva, & transmutativa eundem realiter important respectum, quidem ex reali diversitate terminorum, & correlationum correspondentium suffi- cienter deducitur realis diversitas relationum in fundamē- torum ergo in proposito unio formalis materiae terminetur ad formam, non ad agens, & receptio de genere passionis terminetur ad agens, non ad formam; & correlatio unionis materiae sit alia unio correspondens ex parte formae, & cor- relatio passionis sit actio correspondens ex parte agens, hinc sufficienter deducitur realis diversitas respectuum, nimirum passionis, & unionis subiecti ad formam. Ex qua Scoti doctrina facile occurrit obiectio facta ne- gando inde formam, quod subiectum habebit simul, & semel duas receptiones formae, & duas uniones ad illam; sed solidum loquitur, quod unicam habet unione, & quod supra hanc unione fundatur respectus de genere passionis ad agens, à quo recipit formam; unde quamvis verum sit quod habebit unione, qua unitur formae, & quae manet in esse quieto ac- ficiente actione agens, quam ego nego esse passionem; & quod habebit alium respectum supra talem unione fundamē- talem.

tum ad agens, à quo recipit formam, quem dicit Doctor esse de genere passionis; falsum tamen est hunc respectum dici unione ad formam, ut inferri Poncius, sed est respectus sub- iecti recipientis formam, ad agens, à quo dicitur recipere formam. Ad id verò, quod ait mirum esse, quod Mastrius ex diversis denominationibus, & effectibus formalibus conclu- dat diversitatem realem unionis, & passionis, cum ex diversis denominationibus provenientibus ab intellectu, & voluntate non possit colligi ab ullo Scotista, quod illa potentia di- stinguatur realiter.

Respondeo magis mirum esse, quod Poncius vir alioqui doctus talem adhibeat paritatem; nam ex diversitate effe- ctuum formalium, praeterquam qui habentur per intrinsecam denominationem, licet colligere non valeat diversitatem realem efficientis causae, à qua non immediatè proveniunt; valet tamen colligere diversitatem realem formarum, à qui- bus immediatè proveniunt, ut à causis formalibus; unde quamvis ex diversis denominationibus volentis, & intelli- gentis colligi non possit diversitas realis potentialium, po- test tamen colligi diversitas realis volitionis, & intellectio- nis, à quibus illae denominationes intrinsecè intelligentis, & volentis immediatè sumuntur, tanquam à causis formalibus unde pariter in proposito ex diversis formalibus effectibus passionis, & unionis, poterit sufficienter colligi diversitas realis illorum respectuum; praeterquam quod non desunt alie rationes à priori, ex quibus talis diversitas perspicue deduci- tur, ut constat ex dictis.

Ex dictis itaque in tota hac quaestione facta de natura a- ctionis, quam hic inferere placuit ad occurrendum nuperis P. Poncii meae doctrinae impugnationibus, & suae propu- gnationibus in hac materia, praecens Lector conciliare pote- rit, quantum ponderis habeant quodcumque denud replicat in suo Cursu philosophico Patris reculo in aliis materiis, quas hic examinare non vacat, nec expedire, tunc ob loci im- portunitatem; tunc quia graviore materiae in hoc secundo sententiarum libro pertractandae altioris indaginis, locum huic examini non permittunt, nisi ubi aderit occasio. Quoniam tamen, ut inquit Apostolus, debitoris sumus sapientia- rum, veniam rursus dabit benevolens Lector; si alteram quaestionem superfluo de Natura educationis, ut pariter occurram impugnationibus recentioris Scotistae, qui ejusdem Patavini Lectoris personam agens Disputationes nonnullas in prin- cipio, & secundum librum Physic. edidit, quarum unicus locus est meam impugnavit doctrinam, ut ex libri titulo con- stat; Sed quantum soliditatis, ac subtilitatis haec quoque dispu- tationes contineant, ex solo examine sequentis quaestio- nis, superque constabit, adeo ut opus non sit, reliqua illius personati Auctoris ex aminare; ut Lector ipse dijudicare po- terit.

QUESTIO QUINTA.

De Natura Educationis.

ARTICULUS PRIMUS.

Replica Auctoris ad Lectorem quendam Patavinum.

162 Jam dixi lib. 1. sent. in praefatione ad Lectorem; cum Patavil in nostro D. Antonii Collegio manus Regentis obirem, P. Vacarium olim illius Vniversitatis Metaphisicum, dum Junioribus quibusdam Logicae, & Physicae Initia legeret, qua- dam mea ad eas facultates spectantia, tunc temporis edita, & impugnasse, ut minus Scotice dicta, quibus non semel in pu- blicis disputationibus, ac privatim Patavil habitis voceretur fatiscere; Quoniam verò scripta illius, ut ibi dicebam, à quodam ejus discipulo sub proprio nomine typis tradita sunt sub titulo *Disputationum Philosophicarum*, ego quoque eadem responsoles jam oretens datas in scriptis repetere, imò & typis consignare cogor, prout fert occasio; Vnde quia pre- tertim aliqua de natura educationis à me in Philosophia jam tradita, impugnavi, opportunum duxi haec omnia examina- re in hac 1. disp. de Creatione, cui directè opponitur eductio, 163 Primo itaque disp. 8. comel. 2. c. 1. agens de causalitate matie- riae erga formam, ait, me disp. 5. Phys. q. 4. art. 1. sustinere cau- salitatem materiae esse respectum ipsius materiae ad formam eductam, qui respectus dicitur eductio, ut ex Scoto deduxi 2. disp. 1. q. 5. lib. 5. c. 1. q. 1. infra B. quibus in locis mul- tis enumerat respectus ad mutationem naturalem, & com- positi constitutionem concurrentes; & ex illis multis, hunc totum respectum educationis intrinsecus advenientem signi- ficat esse causalitatem materiae erga formam. Quod tamen ait falsum esse, quia Scot. loc. cit. nunquam asserit respectum

educationis esse causalitatem materiae erga formam, quia ibi enumerat tantum educationem activam, quam dicit esse res- pectum agens eductis ad formam eductam, & eductio- nem passivam, quam dicit esse respectum formae eductae ad agens educens; modo isti respectus, cum non fundentur in materia, neuter illorum dici potest causalitas materiae. Resp. omnino falsum esse, quod adeo rudi Minerua loc. cit. causalita- tem materiae erga formam explicaverim, nempe per respec- tum materiae ad formam eductam, vel per solum nomen educationis; nam in eo art. 1. in conclusione posita n. 35. con- ceptis verbis, ac ore rotundo dico causalitatem materiae erga formam consistere in concursu eductivo explicato per habi- tudinem, ex quo aliud scilicet forma, tanquam ex subiecto edu- citur, asserere autem materiae causalitatem erga formam consi- stere in respectu educationis hoc modo explicatae, neque est contra veritatem, neque contra Doctorem, qui vocabulo educationis sic explicatae, non solum loc. cit. sed etiam alibi in lo- cis frequenter, causalitatem materiae erga formam indicavit, ut ex professo ostendi disp. 12. Metaph. q. 4. art. 2. etenim res- pectus educationis sic explicatus per habitudinem, scilicet ex quo aliud tanquam ex subiecto in sola materia fundatur, & sufficienter discernitur ab educatione activa agentis, & à pas- siva forma, unde constat cavillum hoc esse de solo nomine.

Secundo, ut cavillum de nomine, ad realem transferret 164 instantiam, ait ibidem immediatè post, non per hanc eductio- nem, quae est causalitas materiae erga formam, & quae est respectus ex quo aliud educitur, intelligere sustentationem, & unione simul, quia una illarum relationum praecise accepta, non sufficit ad causalitatem materialem, sed utra- que ad eam constituendam necessaria est. Quod rursus multis impugnavi; quia causalitas pertinet ad respectum intrinse- cum, & ad rei factionem, non rei conservacionem; sed unio est respectus extrinsecus adveniens, & sustentatio, non ad factionem, sed ad rei conservacionem pertinet, ut nos dicimus n. 35. & 36. ergo nec sustentatio pertinet ad causalita- tem materiae; neque ex his respectibus integratur, quia nihil integratur formaliter per aliquod, quod non pertinet ad ratio- nem formalem causalitatis ipsius; sed unio, & sustentatio in doctrina nostra, non pertinet ad rationem formalem causalitatis materiae; ergo nequit per eas constitui. Si dicatur, nec unione, nec sustentationem praecise formaliter causalitatem materiae constituere, sed ambos respectus simul. Contra in- quit, illi respectus simul integrant causalitatem, ex quorum vi effectus dicitur recipere esse; sed ex vi unionis, nullum ex- tre norum dicitur recipere esse; & produci, sed potius suppo- nuntur ante unione existere; & sustentatio potius signifi- ficare videtur dependentiam à materia in facto esse, ut nos loc. cit. dicimus; ergo nullus istorum respectuum videtur ad formalem, & integrant causalitatem materiae pertinere. Praeterea, aut nos sic dicendo contradiccionem incurrere; quia in eo art. n. 38. in fine dicimus, quod licet in constitutio- ne compositi multi interveniant respectus; tamen causalitas materiae, in uno solo respectu consistit; scilicet in respectu matie- riae ad formam eductam; ergo non in duplici respectu; Tum quia disp. 12. Phys. q. 5. art. 4. com. 1. per totum probamus edu- ctionem esse solum sustentationem, ut distinctam à receptione & unione, ut constat ex verbis, quae praesertim habemus n. 106.

Resp. hanc rursus impugnationem totam procedere ex fal- sa relatione, ac prava intelligentia meae doctrinae de natura educationis, & causalitatis materialis erga formam traditae loc. cit. ubi nunquam dixi, causalitatem materialem ex utro- que illo respectu, scilicet unionis, & sustentationis formaliter, ac intrinsecè constitui, & integrari, ut mihi, vel mala fide, vel ex prava intelligentia imponitur in argumentis allatis; sed art. illo n. 38. post refutationem aliarum opinionem tandem conclusio, causalitatis materialis formaliter consistit in concursu eductivo materiae ad existentiam formae, qui expli- catur per habitudinem ex quo aliud, tanquam ex subiecto fit, vel educitur; nescio an clarius loqui poteram: Dixi equidem n. 40. causalitatem materiae erga formam, non bene explicari per solum unione, & receptionem, quia etiam anima rationalis verè in materia recipitur, ac illi unitur, nec pro- nem; nec etiam verè cavatur per talem receptionem, ac unio- nem; nam falsum est sustentationem praecise inspectam causam causati à causa, aut saltem dependentiam formae à subiecto, quia potest etiam exerceri in genere efficien- tibus; sed utramque ad causalitatem materialem consti- tuendam necessario exigi: ac non dixi per utramque causalita- tem materialem formaliter, ac essentialiter constitui, multo- namque exiguntur, vel coexistunt ad essentialem, allica- jus constitutionem, quam tamen formaliter non intrant.